Lunds universitet
Institutionen för Öst-
och Centraleuropastudier

ÖCKK 01
Kandidatuppsats
ht 2009

Rysslands statliga massmedier:

En analys av nyhetssändningen ”Vremya”

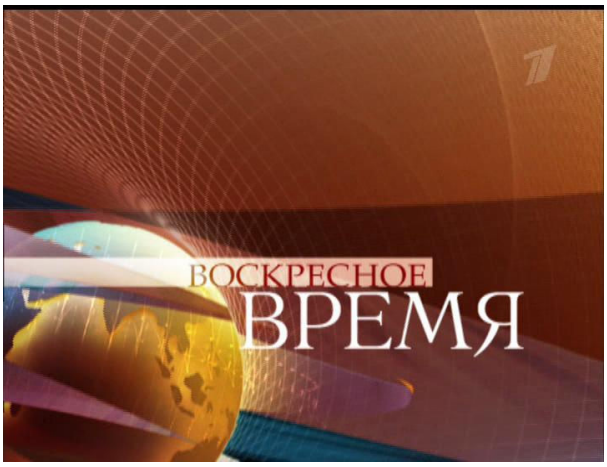

Handledare:

Johan Dietsch och Barbara Törnquist Plewa

Författare:

Eduardas Pilipavicius

Innehållsförteckning

Inledning & bakgrund 2

Massmedierna idag och deras tolkningar 2

Studieobjektet 4

Problematisering & Metod 6

Syfte och frågeställning 6

Studiens karaktär 6

Datainsamling och tolkning 7

Empiri & Analys 9

Vremya den 4 maj 2009 9

Vremya den 5 maj 2009 12

Vremya den 6 maj 2009 15

Vremya den 7 maj 2009 17

Vremya den 9 maj 2009 (segerdagen) 20

Vremya den 10 maj 2009 22

Komparativanalys & Avslutning 24

Tsar, Narod, Rodina, Otechestvo, Gosudarstvo 24

Den 9 maj och Sobornost 27

Huvudämnen i Vremya strukturen 1985 och 2009 29

Utrikes nyheter i Vremya 33

Avslutning 34

Bilagor 36

Källförteckning 42

Inledning & Bakgrund

Mitt arbete inleder jag med en kort diskussion av de moderna massmedierna och tolkning av information som kommuniceras via dem. Därefter presenteras studieobjektet och bakgrunden till den här uppsatsen.

Massmedierna idag och deras tolkningar

Massmedierna är en mycket viktig del av den moderna människans liv. Både vårt medvetna och omedvetna påverkas av den massmediala omgivningen. I de flesta fall är det svårt att bevara den neutrala ställningen när det gäller nyheter med starkt innehåll. Som exempel kan vi nämna femdagars krig i Sydossetien som ägde rum i augusti förra året (2008).

I västerländska medierna så som i svenska beskrevs den här konflikten som Rysslands aggression mot en självständig och suverän stat, Georgien. Men i de ryska massmedierna beskrevs incidenten som en ”humanitär katastrof i Sydossetien” orsakat av den georgiska offensiven mot den sydossetiska civilbefolkningen. Vem hade rätt eller fel? Det är inte det som är det viktigaste här utan det är själva metoden och sättet att leverera nyheten som är intressant.

Med metoden och sättet menar jag här de visuella och verbala symbolerna, de kollektiva myterna och minnen som hade används för att leverera nyheten. Bilder på förstörda byggnader, krigsteknik och vittnenas berättelser användes flitigt både av de ryska och västerländska nyhetsbyråerna. Myter om amerikansk och rysk imperialism utnyttjades också för att ge en ”klarare bild” till den potentiella nyhetskonsumenten både i västvärlden och Ryssland.

Om man utgår från det semiotiska perspektivet kan man se nyhetssändningarna som en text bestående av symboler och myter som man kan avkoda. De semiotiska forskarna menar att det kommunicerade budskapet är öppet för olika tolkningar beroende på omständigheter och sammanhang i vilka mottagaren befinner sig. Det finns dock nästan alltid en dominerande tolkning som den aktiva mottagaren förväntas göra. Den dominerande tolkningen beror på kulturell tillhörighet. Här menas att det t.ex. skulle vara svårt för en amerikan att förstå hela

innebörden i ett budskap som sänds på ett kinesiskt nyhetsprogram även om han kan det kinesiska språket.[1]

Symboler definieras olika i de olika vetenskapsgrenarna. Ur det antropologiska synsättet är symbol något som representerar något annat. En symbol består av två delar. En av de här två delarna är den synliga delen. Det kan vara ett fysiskt objekt, en plats, en gest, en metafor eller ett verbalt uttryck. Den andra delen är själva betydelsen som det fysiska objektet pekar på. Den symboliska betydelsen brukar vara helt annan än vad själva symbolen står för. [2] En ros är t ex inte en ros i den symboliska världen, den står för något annat – ungdom, kärlek etc. I olika kulturer finns det olika symboler. En symbol som betyder någonting i en kultur kan betyda någonting helt annat i en annan kultur som i det ovanstående exemplet med de kinesiska nyheterna. Symbolerna är inte bara vanliga tecken utan de är emotionellt laddade och kopplade till det mänskliga tänkandet och kulturen till vilken en person tillhör. Till skillnad från de vanliga tecknen kan symbolernas kontext inte förstås direkt utan den måste genomgå en metaforisk transformation.[3]

Ordet myt liksom ordet symbol har olika betydelser i olika sammanhat. I antropologin ordet myt står för en berättelse som består av en rad symboler och återspeglar kulturens normer, värderingar och de fundamentala antagandena. En berättelse som handlar om en händelse eller en person behöver inte vara sann för att den skulle vara viktig kulturell myt.[4]

Den kulturella tillhörigheten beror på den kulturella identiteten som en individ har. Här menar jag med vilken eller vilka kulturer en person identifierar sig med. Det här begreppet kan verka enkelt och okomplicerat men det är mycket mer invecklat än så. För att förstå komplexiteten här måste vi först definiera termen ”den kulturella identiteten”. I dagens komplexa samhällen har en person en mängd olika identiteter. Den kulturella identiteten kan ofta definieras genom att svara på frågan ”vem är vi” i vår nation och ”vem är de” i en annan nation. Hur pass stark den nationella eller kulturella identiteten är beror dels på den etniska homogeniteten i ett land. Den kulturella identiteten brukar förstärkas när det behandlas en fråga som involverar de nationella intressena. [5]

---

[1] Jesper Strömbäck, Makt och medier, Studentlitteratur, 2009, sid. 66.
[2] Barbara Törnqvist Plewa, The Wheel of Polish Fortune, Lund Univ. press, 1992, sid. 18.
[3] Ibid.
[4] Ibid.
[5] National Identities Vol. 10, No. 2, Juni 2008, Karyna Korostelina, Concepts of national identity and the readiness for conflict behaviour, sid. 207-208.

Historia är ett ständigt återkommande ämne i massmedierna. Man använder sig av historien för att förklara ett sammanhang eller för att inleda ett reportage med den historiska bakgrunden. Historiebruket och historiesynen skiljer sig mellan olika medieaktörer inte mist på grund av den kulturella tillhörigheten utan också på grund av syftet med användningen. Historia kan användas för att minnas eller glömma en händelse. Man kan också använda den för att rättfärdiga eller fördöma. Forskare, Klas-Göran Karlson har identifierad olika sätt att bruka historien och ändamålen för vilka historien används vilket framgår i hans bok ”Historia som vapen”. Bland de mest intressanta sätten att använda sig av historien är det ideologiska bruket och icke-bruket. Det ideologiska bruket uppfyller rationaliseringens och legitimeringens funktioner. De intellektuella och politiska elitgrupperna tillfredsställer sina behov att konstruera och uppfinna med hjälp av det här bruket. Icke-bruk används av samma elitgrupper men uppfyller behovet att glömma med samma funktioner som det ideologiska bruket dvs. legitimera och rationalisera.[6]

Som regel ligger allt i berättarens händer. Det är bara två kriterier som måste uppfyllas: en viss nivå av auktoritet bland sin publik och en historieberättelse som avviker inte alls för mycket av den dominerande kollektiva historiebilden. Men som jag har visat här så finns det fler viktiga faktorer som kommer in i bilden.

Studieobjektet

Kristian Gerner har analyserat den sovjetiska nyhetssändningen ”Vremya” i sin artikel ”Sovjet TV News: Sobornost Secularized” år 1985. Programmet brukade sändas på den statliga Sovjetiska kanalen ”TB CCCP” och senare ”Pervij Kanal” (Den första kanalen eller Kanal nummer ett) kl. 21.00 varje dag. Det ansågs vara en av de viktigaste nyhetskällorna i de sovjetiska massmedierna. Målet med studien var att förstå hur ”Vremya” var upplagt och hur det påverkade den sovjetiska folkmassan. I sin analys använde han sig av hermeneutiskt tillvägagångssätt. Han betraktade nyhetssändningarna som symbolisk text och försökte avläsa symboler och myter inbakade i dem.

---

[6] Klas-Göran Karlsson, Historia som vapen, Natur och Kultur 1999, sid. 57.

Den ovanbeskrivna studien fångade mitt intresse inte minst därför att jag är född i det gamla Sovjet. Det var intressant att jämföra Kristian Gerners observation med mina egna erfarenheter av den en gång i tiden viktigaste nyhetssändningen i Sovjetunionen.

”Pervij Kanal” fortsätter sin verksamhet även idag fast under ett annat namn. Efter Sovjetunionens fall har den bytt namnet till ”ORT” (Obshestvenoe Rosisskoe Televidenie). Men den symboliska siffran ett finns närvarande på kanalens logotyp och kanalen kallas fortfarande för ”Pervij Kanal” som under sovjettiden.

Det moderna ”ORT” har nyhetssändningar under tre olika namn: ”Novosti” (nyheter), ”Drugie Novosti” (de andra nyheterna eller nyheterna utan politik) och ”Vremya”. Nyhetsprogrammet ”Vremya” sänds varje dag kl. 21.00 som för 24 år sedan.

Så här beskrivs nyhetssändningen ”Vremya” på ORT hemsida (Texten är från 2008):

”Traditionen att sätta igång TV: n klockan nio på kvällen lever i 40 år. Den första januari 1968 började sändningen ”Vremya” och slog alla tiders rekord för nyhetssändningarna bland de fosterländska massmedierna. Vid det här jubileet har vår nyhetssändning fortfarande stor förtroende bland våra tittare och förblir den ledande nyhetssändningen i landet.

Våra journalister berättar utförligt om viktiga beslut vilka berör varje invånare i Ryssland, rapporterar direkt från platser där de stora och viktiga händelserna inträffar, jobbar dygnet runt både i Ryssland, det forna Sovjetunionen och andra länder i världen.
Samtidigt som sändningen har bevarat de bästa arbetstraditionerna med nyheterna, har den blivit mera dynamisk, operativ och färgrik. Det bästa beviset på detta är erkännande bland kollegorna och konkurrenterna. Sändningen ”Vremya” har tre ganger (2002, 2006, 2007) fått prestigefulla priset TEFI, och nominerades till ”Den bästa informations sändning i Ryssland”. ”[7]

[7] http://www.1tv.ru/allnews/

Problematisering & Metod

I den här delen kommer jag att beskriva de praktiska och metodiska momenten i mitt arbete. Frågor kring syftet och tillvägagångssättet kommer att åskådliggöras.

Syfte och frågeställning

Trots att utbudet på TV kanalerna och nyhetssändningarna har ökat och diversifierats i Ryssland efter Sovjetunionens fall anser jag att ”Vremya” fortfarande har ett viktigt symbolisk värde för etniska ryssar både inom och utanför Ryssland. Det är inte bara ett vanligt nyhetsprogram utan det är ”statens röst” till medborgarna under de senaste 40 åren.

Med utgångspunkt i Kristian Gerners uppsats ”Sovjet TV News: Sobornost Secularized” är min ambition att göra en komparativ studie mellan Kristian Gerners studieresultat och den moderna nyhetssändningen ”Vremya”. Jag vill undersöka om de symbolerna och strukturen i ”Vremya” som var aktuella för 24 år sedan är även aktuella idag. Jag ska även försöka gå lite längre och upptäcka nya symbolmönster och myter som är aktuella för det moderna Ryssland. Betoningen ska också läggas på nyhetssändningarna kring den 9 maj eller ”Segerdagen” eftersom det här datumet spelar stor roll i den moderna ryska nationella myten.

Frågeställning:

Hur och på vilket sätt har symbolerna och strukturen förändrats i nyhetssändningen ”Vremya”? Har man börjat använda nya symboler? Hur behandlas myten om det stora fosterländska kriget i ”Vremya” och vilka symboler används här?

Studiens karaktär

I den första delen av min analys kommer jag att beskriva mina observationsresultat och försöka lista ut symbolerna och myterna som används i nyhetssändningen ”Vremya”. Sedan ska jag jämföra, analysera och diskutera de delarna av Kristers Gerners uppsats som lägger betoning på nyhetssändningens struktur, symboler och ryska nationella myter, med det resultatet som jag kommer att få via mina observationer av ”Vremya”. Samtidigt kommer jag i de ovannämnda analysdelarna att fokusera på myten om det ”stora fosterländska kriget” och hur det kommuniceras till tittarna av ”Vremya”. Den avslutande delen av min uppsats ska utgöras av en sammanfattande diskussion.

Datainsamling och tolkning

Den dominerande datainsamlingsmetoden kommer att vara observationer. Tillgången till ”ORT” i mitt TV kanals utbud kommer att underlätta arbetet. Under en veckas tid kommer jag att observera nyhetssändningen ”Vremya”. Varje sändning kommer att spelas in för att senare ha möjlighet till upprepade observationer. Jag kommer att systematisera mina observationer med hjälp ett schema för att veta vad som ska uppmärksammas i arbetet med varje del av min uppsats.

Primärdata är den typ utav data som samlas in av forskaren i syfte till att kunna analysera empirin utifrån teorin. Ett exempel på insamling av primär data är intervjuer, informations möten och observationer. Medan sekundära data är information som ackumuleras från andra forskarnas arbeten.[8] I mitt fall kommer jag att använda mig både av primär data som kommer att fås via observationer och sekundära som hämtas från Kristian Gerners uppsats. I datainsamlingens sammanhang skiljer man också på kvalitativ och kvantitativ datainsamlingsmetod. Den kvantitativa metoden används när man samlar in data som går att jämföra i årtal, siffror eller andra statistiska mått, medan de kvalitativa data samlas in för att skapa djupare insikt i ett problem eller en fråga.[9] I det här arbetet avgränsar jag mig enbart till den kvalitativa metoden på grund av min studies karaktär.

---

[8] Eriksson, L. T. & Wiedersheim Paul, Att utreda forska och rapportera, Liber Ekonomi, Malmö, 1997, sid. 166.
[9] Ibid.

En av mina huvuduppgifter i det här arbetet kommer att vara tolkning av symboler och återkoppling till de ryska nationella myterna. Den största svårigheten ser jag i urval av dem rätta och viktigaste symbolerna, och den rätta tolkningen av de valda data. Stor vikt kommer att läggas vid säkerställningen att mitt arbete handlar om det som det är avsedd att handla om. I den första delen kommer validiteten att vara det mest komplicerade momentet eftersom den kommer att byggas enbart på mina tolkningar av de symbolerna som jag har observerat. Det ser jag som den svagaste länken här. I den andra delen kommer validiteten inte vara något svåruppnåeligt mål eftersom jag ska i stort sett vägledas av Kristian Gerners artikel. Komparation av de sovjetiska och nutida ryska maktsymbolerna ska vara dominerande här. Validitetsproblemet kommer jag försöka förebygga genom att jämföra mitt observationsresultat med andra människors tolkningar och uppfattningar.

Empiri & Analys

I den här delen ska jag presentera resultat av mina observationer. De sex sändningarna som jag har observerat ska presenteras och analyseras innehållsmässigt var för sig i den här delen. Jag har indelad varje sändningsprogram i punkter enligt de reportagen som sändes på ”Vremya”. Observationslistorna för varje sändning finns i bilagan. Det är bara de intressanta punkterna inom uppsatsens ämnesområde som tas upp och utforskas empirianalysen.

Vremya den 4 maj 2009

Den första sändningen av nyhetsprogrammet ”Vremya” sändes i ungefär en timme. Den bestod av 14 reportage. Enligt min observation var i hälften utav de här reportagen maktens män Vladimir Putin och Dmitrij Medvedev närvarande eller åtminstone nämnda, i punkterna från 1 till 5, 7 och 8.

Jag bedömer punkten nr 2, reportage om bostadsbrist för föräldralösa barn i vuxenlivet som ingen nyhet i sig. Det är inte bara de föräldralösa som är den utsatta sociala gruppen i bostadsfrågan i Ryssland, t.ex. militärerna hade länge stått inför den här problematiken också. Det här sociala problemet har varit länge känt och har sina rötter i Sovjetunionens nedgång och fall. Det nya politiska systemet och marknadsekonomin på 90-talet förde med sig många nackdelar i form av sociala problem som arbetslöshet, alkoholism, föräldralösa barn osv. Dock själva upphovet till intresset var att Rysslands president Dmitrij Medvedev tar tag i det sociala problemet. Nyhetsskildringen bar mera demonstrativ karaktär där det centrala var presidentens vardagliga arbete. Medvedev verkade vara mycket engagerad och beslutsam i sitt samtal med socialministern.

Reportaget nr 3 om det ryska fartyget ”Amiral Pantileev” som har skickats för att kämpa mot somaliska sjö pirater är dels självberömmande. Det framförs stolt inför tittarna att ryskt krigsfartyg patrullerar vid den Somaliska kusten för att beskydda handels och turismtrafiken. I slutet av reportaget uttalar Medvedev sig och understryker sitt intresse i den här frågan. Det märks tydligt att man framställer sig själv i beskyddarens roll i enighet med den ryska medeltida beskyddar myten. Här demonstreras också att Ryssland är en viktig aktör på den

världspolitiska scenen och att landet engagerar sig gärna i de internationella angelägenheterna.

I nästa inslag presenteras ingenting nytt som skulle ha något nyhetsvärde. Reportage om en videokonferens mellan Medvedev och guvernörerna har enbart en demonstrativ funktion så att medborgarna skulle kunna se hur presidentens arbete går till. Den teknologiska symbolismen i form av videokonferenser framställs som ett stort framsteg i presidentens vardagliga rutiner.

Medvedev är närvarande även i nyheten nr 5 som bär det tragiska historiska minnets karaktär. Här hjälper han krigsveteranerna i en liten by att förbereda ett monument inför segerdagens firande. Presidenten hjälper dem att skaffa en kanon till monumentet, som användes vid andra världskriget av de sovjetiska styrkorna. Reportaget avslutas med att krigsveteranerna tackar den hjälpsame presidenten för förståelsen och respekten. Det personliga engagemanget från presidentens sida är enormt, speciellt när det gäller krigsveteraner. Jag ser reportaget som en symbolisk förebild om hur veteranerna ska tas hand om för den insatts de gjorde för fosterlandet. Budskapet är tydligt: deras hjältedåd får aldrig glömmas. Här uppfyller Medvedev också *Ledarens* roll som bryr sig om sitt *folk* och om dess tillgivenhet till myten om det fosterländska kriget och kulten kring den nationella segerdagen.

I punkterna under nr 7 och 8 har vi en skildring av premiärministerns, Vladimir Putins vardagliga arbete. Först visas hans träff med utbildningsministern där man diskuterar frågor gällande utbildning på högskolorna med teknisk inriktning. Därefter möter Putin näringslivsrepresentanter för att få information om ett stort byggprojekt som pågår i Moskva. Här märks det tydligt att han opererar mer på lägre administrativ och regional nivå. Fast det finns likheter mellan hans och Medvedevs sätt att samtala med dem som rapporterar. Först lyssnar han, sedan ställer han några frågor och därefter framför han sin ofta bestämda åsikt. Ledarstilarna hos de två ledarna är ganska lika. Man kan knappt se några personliga egenskaper som återspeglas i den ena eller den andra ledarens ledarstil. Det är mycket anmärkningsvärt om man har i åtanke Putins och Medvedevs olika bakgrund. Medvedev undervisade vid Sankt Petersburgs universitet under 90 talet och var en viktig man inom näringslivet innan han kom till den stora politiken[10]. Medan Putin är känd som en KGB agent i sitt förflutna.[11] Man ska dock notera att både Putin och Medvedev är utbildade jurister, vilket under sovjettiden var det första steget till polisen, KGB eller den sovjetiska

[10] Aftonbladet, 2007-02-19
[11] www.washingtonpost.com, 2000-01-30

byråkratin[12]. Kontrasten är ganska stor mellan en högutbildad näringslivs man och en högutbildad *silovik* (en person som är verksam eller har varit verksam inom säkerhetstjänsten). Den nya standardiserade ledarstilen på högsta nivån är en av de nya maktsymbolerna som märks vid en noggrann och systematisk observation. Budskapet som står bakom den här nya symbolen är klar: De två första Rysslands män jobbar för fosterlandets bästa! Putin liksom Medvedev uppfyller *Ledarrollen* där han bryr sig och tar hand om sitt folk.

Nyheten nr 6 handlar om de ryska diplomaternas kamp för den historiska rättvisan och rätten för de sovjetiska hjältarnas monument att stå på de platser och i de länder där de utmärkte sig. I det här fallet visas det missnöjet med att man vill flytta statyn på befälhavaren Konev i Prag, som *"har räddat staden från förstörelsen under andra världskriget"*. Det är ett ständigt återkommande ämne i de ryska och västerländska medierna. Det hittills mest uppmärksammade fallet inträffade i Estland i april år 2007[13]. Då de estniska myndigheterna ville flytta en bronsstaty som avbildade en sovjetisk soldat, från Tallins centrum. Den ryska minoriteten blev upprörd över beslutet vilket resulterade i kravaller med den lokala polisen. Grunden till oroligheterna var inte själva statyn utan symboliken bakom den. För dem som identifierar sig med den ryska och sovjetiska kulturen avbildar statyn en sovjetisk soldat som har befriat Europa från den nazistiska diktaturen. Samtidigt de som anser sig vara stolta medborgare i den nya postsovjetiska Estland ser statyn som en symbol för det historiska traumat som Sovjetunionen har tillfört. Det intressanta här är att båda perspektiven handlar om ett historisk kollektiv trauma, fast ur olika synvinklar. Uppenbarligen handlar allt om historiesyn. Ryssland har inte längre det inflytandet som det en gång i tiden hade över det kulturella livet i dem postsovjetiska staterna. Med självständigheten fick de nya staterna rätt till sin historia som oftast innebär kritisk ställning till sovjettiden. Medan Ryssland har adopterat en stor del av den sovjetiska historiesynen framförallt när det gäller det andra världskriget. Jag ser det här reportaget som en kamp mot de "onda" försöken att förneka det ryska folkets heroism och beskyddarfunktion under andra världskriget. Återigen kan man anknyta till den ryska medeltida beskyddarmyten.

Punkt nr 11 är en påminnelse om det slaviska brödraskapet med det serbiska folket och den officiella ryska ståndpunkten i Kosovo frågan. Det poängterades under reportaget att den serbiska minoritetens situation i Kosovo orsakades av USA:s och Eu:s utrikes politik. På

[12] Ibid
[13] Dagens nyheter, 2007-05-09

söndag den 17 februari år 2008 förklarade Kosovo självständighet från Serbien med stöd av USA och majoriteten av EU länder[14]. Ryssland var ett av dem få länder som hade ställt sig emot den Kosovoalbanska självständigheten. Ryssland motiverar med att den ensidiga Kosovos självständighetsförklaring är olagligt enligt den internationella rätten.[15] Rysslands och Serbiens historiska relation har varit intressant genom tiderna. Det serbiska folket har alltid betraktats som ett litet slavisk bröder folk av ryssarna. Inte minst 1914 när Ryssland tog Serbiens sida i början av det första världskriget[16]. Återigen ser vi ett spöke av den ryska beskyddar myten över de slaviska folken här men de politiska skällen ska inte heller underskattas. Ryssland är ett land där det bor många etniska grupper med sina språk och sina kulturer och Kosovos ensidiga självständighetsförklaring är ett varningstecken för Ryssland.

I nyheterna nr 9 och nr 13 berömmer man sig själv för framstegen i ingenjörskonsten och medicinen. Vilket också är viktigt ur ett symboliskt perspektiv. Demonstrationen av de intellektuella framstegen och potentialen är ett budskap om utvecklingen i landet vilket är en nödvändighet i varje land, speciellt om ett land anser sig vara en supermakt.

Vremya den 5 maj 2009

Den 5 maj 2009 bestod ”Vremya” utav 11 nyhetsskildringar. Det politiska ledartandemets närvaro fanns i 3 av reportagen, nr 4, 7 och 8. Den märkliga skillnaden jämfört med den föregående ”Vremya” är antalet punkter vid vilka Putin och Medvedev nämns eller visas. Här ser vi att procentuellt sett antalet reportage med deras närvaro minskade från 50% till drygt 30%. Även den tidsmässiga minskningen var markant, från ungefär 30 minuter till 16. Sändningen tog cirka en timme, men var lite längre än den föregående troligen på grund av det långa reportaget om förberedelserna inför Eurovision.

Nyheten nr 1 i den här sändningen är ett svar på anklagelser från den georgiska sidan om Rysslands inblandning i ett kuppförsök mot den nuvarande georgiska regeringen. Här även citeras delar av Saakoshvilis intervju till den amerikanska CNN. Försöken görs att diskreditera honom inte bara på den politiska utan också på den personliga nivån. Då visas fragment från reportaget där Saakoshvili tuggar på sin slips. NATO:s övningar i Georgien får

[14] Dagens nyheter, 2008-02-17
[15] Ibid
[16] A history of modern Russia, Robert Service, Harvard University Press, 2005, sid. 25.

också stor kritik och kallas för en provokation. Det känns hur man värnar om *Fosterlandet* och dess säkerhet mot det ”onda” västvärlden när man börjar prata om NATO:s övningar i Georgien. Det är uppenbart att militära övningar ofta utförs inte bara för den militära utbildningens syfte utan också används som politiska påtryckningar. Om man tittar närmare och analyserar det här fallet så kan man förstå Rysslands oro. Georgien är inte medlem i NATO och militära övningar i granlandet Georgien väcker upprördhet, speciellt efter konflikten i Sydossetien i augusti 2008. Överhuvudtaget kan man märka Rysslands negativa inställning till NATO inte minst därför att NATO är en militärorganisation som anses vara starkare och modernare än den ryska militärstyrkan. Det kalla kriget är över med Sovjetunionen och Ryssland som förlorare men den militära ambitionen att vara den största militära makten är fortfarande vid liv. Segerdagens firande med en segerdagens parad som står i centrum är ett mycket bra kännetecken på detta. Den här nyhetsskildringen kan man också se som ett fragment från det massmediala kriget mellan ryska och västerländska nyhetsbyråer.

Det följande reportaget förstärker den fientliga atmosfären mot NATO ännu mer. Då det handlar om ryska diplomater som anklagas för spionageaktig verksamhet inom NATO. Självklart i ”Vremya” benämns alla anklagelserna för en provokation och orättvis behandling. Det intressanta här är att man säger ingenting om omständigheterna och preciserar inte varför de utvisade ryska diplomaterna anklagades för spionage. Konflikten har sina rötter i estens, Hermans Simms dom tidigare i år. Där han fick tolv års fängelse för att ha överlämnat 2000 sidor av NATO dokument till SRV, den ryska spionorganisationen.[17] Frågan är om ”Vremya” medvetet undanhåller vissa fakta för att skapa den önskade opinionen bland Rysslands medborgare?

Medvedev visas först under det fjärde reportaget där han tar emot ideologiskt oppositionella politiker som har samma mål som han: att tjäna fosterlandet. Nyheten består till största delen av mötesfragmenten mellan Medvedev och de andra politikerna. Under reportaget sägs det att presidenten vill prata med representanter från andra oppositionella partier också för att identifiera samma mål som de strävar efter och sedan diskutera tillvägagångssätten för att nå dessa mål. Medvedev tar faderfigurens roll här som vill ena hela fosterlandet kring gemensamma mål. Det är ett mycket tydlig exempel på att oppositionen i Ryssland är virtuell. Med detta menar jag att ”ideologisk oliktänkande” politiker och partier som i ett demokratiskt

[17] Dagens Nyheter 2009-05-05

land skulle utgöra en opposition till de regerande politikerna är ingen egentlig opposition i Ryssland. Utan de finns bara för att skapa en ”demokratisk fasad” för auktoritärt styre och är underordnade Kreml. I det här reportaget fortsätter en demonstrativ serie av presidentens verksamhet och börjar ta en ritualistisk form i nyhetssändningen.

Den kommande segerdagens anda märks tydligt i inslagen nr 5 och 6. I reportage nr 5 berättas det om det nutida ryska flygvapnet och dess modernitet och professionalism. Förutom själva ryska luftstyrkan berättas det också om dess förberedelser inför den kommande segerdagen och segerparaden. Det kommuniceras tydligt ut att fosterlandets beskyddare är till för att garantera tryggheten och även offra sina liv för *Fosterlandet (Otechestvo)* och *folket (Narod).*

Nyhet nummer 6 handlar om det ryska folkets lidande. Detta uttrycks även i siffror. Efter en revidering jämförs det antalet krigsoffer på de Sovjetiska och Tyska sidorna. Resultatet blev att Sovjetunionen förlorade 2,5 gånger mer människoliv än vad Tyskland gjorde. Här menar man att det ryska folkets lidande var mycket större än det tyska folkets i andra världskriget. Återigen läggs det en stor vikt vid att den sovjetiska historia är en viktig del av den nya Rysslands historia.

Bland de mest intressanta delarna i den här sändningen är Putins uppträdande i reportage nr 7 och 8. Här demonstreras Putins intresse för navigationsteknologierna och den tekniska utbildningen i landet. Egentligen innebär de här besöken inte något beslutsfattande från Putins sida. Utan det verkar som om de ansvariga inom sina områden rentav rapporterar situationen till honom. Det märks ett mönster här. Framstegen inom de olika områden kommuniceras via massmedia eller rättare sagt sändningen ”Vremya” samtidigt som en av ledarna Putin eller Medvedev gör ett besök för att upplysa sig om framgångarna. Den här typens nyheter består av tre punkter. Den första, själva framsteget är den centrala och utan vilket reportage helt enkelt inte skulle bli av. Punkt nummer två är besöket och intresset visat av *Ledaren*. Där besöket symboliserar vikten av framsteget. Det tredje är att *Ledaren* gör sig synlig på arbetsplatsen där han tjänstgör *Fosterlandet* och *Folket*.

Orättvisan mot den ryska befolkningen i den ukrainska språkpolitiken återges i inslag nr 10. Det rapporteras om att ryssarna som inte kan ukrainska löper stor risk för felmedicinering i Ukraina. Detta på grund av att i Ukraina alla mediciner och bruksanvisningarna till dem är skrivna på ukrainska. Sedan den västvänliga Orange revolutionen Ukraina har varit ett

ständigt återkommande ämne i nyhetssändningen ”Vremya”. Reportagen brukar ha en kritisk inställning till landets inrikes- och utrikespolitik och som det här reportaget visar inte minst till språkpolitiken. Man använder sig av språkpolitiken för att dela in landet i två delar: de som talar ukrainska framför allt i västra Ukraina och de som talar ryska i landets östra delar. Dvs. de som talar ukrainska i vardagen är västvänliga medan dem som talar ryska är Rysslandsvänliga. Här är det värt att notera att statsspråket i Ukraina är ukrainska.[18] Nyhetssändningen ”Vremya” och Ryssland spelar en *beskyddares* roll i fråga om det egna, rysktalande *folket* i Ukraina.

Vremya den 6 maj 2009

Onsdagen den 6 maj pågick sändningen ”Vremya” i drygt en timme. Det var inte olik föregående sändningar när det gäller närvaro av Putin och Medvedev. Från de sista reportagen (nr 12, 13 och 14) i sändningen kändes det också att den stora högtiden, den 9 maj närmade sig.

Den första nyheten som är intressant ur ett symboliskt perspektiv är nyheten nr 3, om NATO:s civila offer i Afghanistan. Vilken egentligen är en fortsättning på en reportageserie som har ett syfte att kritisera NATO. Den återstående frågan är vad har orsakat den kritiska reportageserien? Troligtvis är det spionskandalen som har förstärkt den befintliga negativa inställningen mot den Nordatlantiska militära organisationen. Reportaget verkar uppfylla alla kriterier för att kunna kategoriseras som ett opinionsbildande propagandainslag. Det är fyllt med bilder på lidande människor i fältsjukhusen och NATO:s krigsteknik. Språket i det här reportaget är fyllt med negativt laddade ord. NATO framställs som ondskan som stör freden i världen.

Punkt nr 4 har en demonstrativ karaktär och egentligen är ett svar på de ryska diplomaternas utvisning från Bryssel. Här med stolthet vissas de kanadensiska diplomaterna som skickas ut ur Moskva. Det sägs öppet om att detta är ett svar på tidigare spionagekonflikt där de ryska diplomaterna var inblandade. Man vill visa att Ryssland inte är försvarslös, inte ens mot NATO.

[18] http://www.su.se/pub/jsp/polopoly.jsp?d=426&a=20745

Följande nyhet, punkt nr 5 är en fortsättning av berättelsen om NATO:s ondskefullhet. Här pratar man om krigsövningarna i Georgien och hur den ryska staten (*Gosudarstvo)* reagerar på NATO:s närvaro i Georgien. Övningsaktionen utpekas som en provokation mot den ryska sidan. Den ryske ambassadören i NATO Dmitrij Ragozin krävde att denna militära övning skulle ställas in och kallade den för en *"absurd provokation". "Scenariot bygger på en påhittad, FN-stödd, Nato-ledd snabbinsatsoperation"*[19] Inslaget kan betraktas som en röst till *folket* (*Narod)* om att ondskan närmar sig och vill på alla möjliga sätt omringa *Fosterlandet* (*Otechestvo).*

Vi ser presidenten först i nyhet nr 6. Här får Medvedev besöket av segrarna i programmerings VM som ägde rum i Stockholm. Han är som vanligt välklädd och på bra humör. Sin stolthet uttrycker han genom att kalla de här ungdomarna för Rysslands framtid, *Budujshie Rosii* och diskuterar datoriseringsfrågor i landet.

I nyhet nr 7 visas samarbete mellan Putin och Medvedev. Egentligen det sägs ingenting nytt så reportaget är ingen nyhet i sig trots att den bär rubriken *"Medvedev och Putin träffas för att diskutera den socialekonomiska politiken i landet"*. Den ritualistiska karaktären är dominerande i den här nyheten. Det sägs ingenting om det socialekonomiska läget och det går inte ens uppfatta vad de pratar om utan man ser dem sittande framför varandra i en av Kremls flotta rum.

Nästa två reportage nr 8 och 9 handlar enbart om Putins uppföljningsarbete när det gäller flygbranschen och förberedelsen för det Rysk-Asiatiska ekonomiska forumet. I det förra diskuterar han den ryska flygbranschens styrkor och svagheter med vice premiärministern. Medan i punkt nummer 9 tar han en del av förberedelserna inför det Rysk-Asiatiska ekonomiska forumet som ska äga rum i Ryssland år 2012. I både reportagen lyssnar han mer än pratar. De här två inslagen uppfattar jag också som ritualerna där det kommuniceras ut om att *staten* (*Gosudarstvo)* är i goda händer.

Kritiken av den ukrainska justitieministern Jurij Lucenko och hans onyktra uppträdande på flygplatsen i Tyskland har vi i nyheten nummer 11. Kritisk syn på den ukrainska politiska eliten är ett ständigt återkommande ämne och ofta framställs med cynism. Reportagen om den ukrainska statsapparaten framställs som ett exempel på en regering som inte fungerar för det

[19] Dagens Nyheter, 2009-04-16

egna folket. Detta används i kontrast med uppvisning av Putins och Medvedevs arbetsrutiner för att visa att den egna staten fungerar som den ska, för folkets bästa.

Som jag har redan nämnt de tre sista inslagen är ur en reportageserie som är ägnad minen om det kollektiva traumat, andra världskriget och förberedelserna till firandet av segerdagen. Punkt nr 12 berättar om den nationella hjälten Generalen Varenikov och hans hjältedåd. Orden som *Fosterlandet* (*Rodina)*, (*Otechestvo)* och *folket* (*Narod)* upprepas några gånger. Syftet är att påminna *folket* (*Narod)* om dess modiga söner som offrade sina liv för *Fosterlandets* (*Otechestvo)* bästa.

Följande två reportage handlar om den ortodoxa kyrkan och dess syn på det andra världskriget och dess hjältar. Inslag nummer 13 visar att de som offrade sitt liv för *Fosterlandets*, (*Otechestvo)* bästa ses som hjältar även av kyrkan. Det sista reportaget vill understryka vikten av religionen och bön i kampen mot Nazismen. Det nämns några fall då den ryska kristna ortodoxa tron hjälpte soldaterna att överleva i striden. Detta är ett tydligt exempel på hur stor vikt läggs vid den ryska ortodoxa kyrkan i dagens Ryssland. Parallellerna skulle kunna dras med Tsar Ryssland förre revolutionen 1917. Då Tsaren och kyrkan stod sida vid sida.

Vremya den 7 maj 2009

”Vremya” den 7 maj 2009 var en av de längsta sändningarna i mitt material. Enligt mina beräkningar tog programmet ungefär en timme och arton minuter. Anledningen till den långa sändningstiden är också klar. Det är den dubbla högtiden: Eurovision och Segerdagen. Det symboliska med de här två högtiderna är deras storhet. Både segerparaden och Eurovision skulle vara de mest imponerande i sin storlek och färgrikhet. Ett intressant moment i denna sändning är att man börjar med segerparadens repetition och avslutar med Eurovision förberedelserna. Jag fick känslan att man inte ville blanda ihop de här två arrangemangen.

Det första inslaget handlar om segerparadens repetition vilket är ett organisatoriskt moment eller snarare en tradition som äger rum varje år, några dagar innan den egentliga segerparaden. De tio minuterna som ägnades till det här reportaget talar för sig själv om dess vikt i hela sändningen. Det var en provsmak på den ryska militära styrkans årliga demonstration med bilder på tung krigsteknik, flygvapnet, röda torget och folkmassorna som

kom för att iaktta repetitionen. Journalister berättade om den kommande paradens storlek och komplexitet. *Fosterlandets försvarare* (*Zashitneki Otechestva)* var ett återkommande uttryck med marscherande soldater i bakgrunden.

I nyheten nr 2 kastas man från det nutida militära krigsteknik till de äldre militära hjältarna, andra världskrigets veteraner. De är på besök hos Medvedev i Kreml. Atmosfären kring det här arrangemanget är ganska festligt. Presidenten samtalar med deltagarna, skakar hand med var och en av dem och tackar för insatsen i försvaret av det egna *folket* (*Narod)* och *fosterlandet (Otechestvo)*. Det diskuteras också om brist på boende för krigsveteraner och Medvedev lovar att ta tag i problemet. Reportaget avslutas med samtalen kring den efterlängtade segerparaden.

Punkterna nr 3 och 4 är avsedda för att väcka samhörighet hos folket med hjälp av de tragiska berättelserna och vittnesmålen om det andra världskrigets brutalitet. Kontrasten mellan de här två reportagen skapas genom att det först berättas om befälhavarens Kamarovs hjältedåd i reportage nr 3 och sedan de tyska soldaternas brutalitet under andra världskriget i reportage nr 4. Båda reportagen är fyllda med symbolismen i form av autentiska bilder från stridsscener, läsning från soldaternas brev och berättelser om de svåra förhållandena. *Otechestvo*, *Narod*, *Rodina* och *Pobeda* (seger) är ofta återkommande termer. I inslaget nr 4 är stark avsky för tyska aggressorerna närvarande. Det som är tankeväckande här är den förvirrande terminologin. Ibland kallas de historiska fienderna för tyskarna och ibland för nazisterna. Man kan lätt få känslan att kampen fördes inte bara mot nazi regimen utan också mot det tyska folket. Jag anser att överdriften i hela reportaget skapar förvirring.

I nästa två reportage, nr 5 och 6 har vi Medvedev i centrum av uppmärksamheten. I reportaget nr 5 diskuterar han livsmedels kvalité på den ryska marknaden och i det 6 inslaget tar han upp priserna på järnvägsresor med transportministern. Ett intressant moment här är att han tar upp Putins roll i rapporterings ritual. Ett förvirrande moment är att det är svårt att förstå ansvars fördelning mellan Putin och Medvedev. Det skulle vara mycket lätt att förväxla de två ledarna om man inte skulle kunna se deras fysiska utseende. De beter och uttrycker sig på samma sätt vid de här rapporterings inslagen. Rapporteringen sker enligt det vanliga mönstret, via samtal med landets första man.

I punkt nr 7 har vi Vladimir Putin på besöket i ”framtidens träningscentrum”. Premiärministern vandrar genom träningscentrum, träffar unga atleter, samtalar med dem och uttrycker sin stolthet för ”framtida ryska idrottsstjärnor”. Jag vill påpeka här att utav min erfarenhet av ”Vremya” sändningarna besöker Putin reguljärt den ryska idrottens representanter. Han framställs som en riktig idrottsmännens vän.

I Inslag nr 8 har vi återigen rapporterings ritual. Dock den här gången är det Putin som kontrollerar situation kring brandsäkerheten i Ryssland. Den ryska räddningstjänstens överhuvud rapporterar kring läget till Putin. Nästa punkt, nr 9 är utav samma karaktär men inom annat område. Här diskuteras det de finansiella omständigheterna kring bygget av ett nytt sjukhus. Även sändningstiden i de här reportagen är nästan lika lång.

Hjältedåden av en OMON soldat skildras i reportage nr 10. Under en rutinmässig dokumentkontroll råkade hans kompani beskjutas utav terrorister i Tjetjenien. Genom att gå in i byggnaden där gärningsmännen fanns, ta emot sexton kulor och kunna rapportera läget därifrån *”räddade han många liv”*. Detta är ett tydligt exempel på den ryska heroismen som nuförtiden är känt bara från berättelser om andra världskriget. Den hjältemodiga soldaten fick sin utmärkelse, hjältes stjärna medan han var fortfarande på sjukhus. Han besöktes av högt uppsatta officerare av vilka han belönades med medaljen. Ceremonin var fyllt med symboler. Officieraren som belönade hjälten ringde även till hans mor och tackade för att hon har uppfostrat en sådan son som tjänar troget till sitt *folk* (*Narod)* och *Fosterlandet* (*Rodina).* I reportaget fick man även se hjältes mor som var i tårar ”av stolthet”. Det dras en mycket tydligt parallell mellan hjältarna från andra världskriget och den här hjälten.

Det sista, 14 inslaget är ett självberömmande reportage som i stort sett handlar om den oerhörda storheten och färgrikheten som den kommande Eurovision festivalen kommer att ha. Det läggs stor vikt både vid segerdagens firande och Eurovision schlagerfestivalen. Men det märks tydligt i alla sändningarna att man lägger större vikt på segerdagen.

Vremya den 9 maj 2009 (segerdagen)

Betraktaren kastas tillbaka till Sovjettiden under sändningen ”Vremya” på segerdagen, den 9 maj. Det första man får syn på är en stor femkantigt rödstjärna i sändningens början. Medan nyhetsankaren gratulerar alla med segerdagen och seger mot Nazismen i en poetisk form rullar det ett band med texten ”Grattis till alla på segerdagen” på överkanten av teveskärmen. Symbolismen är omfattande i den här sändningen. Förutom den röda stjärnan, röda färger i bakgrunden, tre minuters långa nyhetsankarens tal fyllt med verbala symboler som *Rodina, Otechestvo, Pobeda*, bär han på det svartgula bandet som symboliserar segerdagen mot nazismen. Den här nyhetssändningen innehöll inga nyheter alls som skulle ha något nyhets värde. Alla reportage kan kategoriseras i tre grupper: krigsmaktens uppvisningar, lägesrapporter om högtiden i olika delar av den forna Sovjetunionen och minnen om det andra världskriget. Antalet inslag skiljer sig också från andra sändningarna medan hela sändningstiden är ungefär av samma längd.

Som man skulle kunna förvänta sig var segerparaden det första inslaget i sändningen. I stora drag skilde den sig inte mycket från repetitionen förutom att flygvapnet, presidentens tal med Putin vid hans sida och den festliga stämningen var närvarande. Avsikten med det här arrangemanget var att demonstrera Rysslands och den ryska armens storhet och skicklighet. Segerparaden inleddes med presidentens, Dmitrij Medvedevs tal:

”Själens styrka och tillgivenhet till fosterlandet hjälpte er, kära krigsveteraner att ta sig igenom den svåra och långa vägen till segern. Ni vände världshistoriens riktning, ni gav liv och frihet till de kommande generationerna och till oss alla. Segern mot fascismen är ett stort exempel och läxa till alla folken. En läxa som är aktuell även idag, när det fortfarande finns de som går på krigets äventyr. Och idag, på det här torget ska andra världskrigets hjältarnas efterföljare marschera. De bevarar och skapar nya krigstraditioner. Bland dessa finns de som i verkliga strider har bevisat ryska armens skicklighet och stridsberedskap. Och vi är övertygade om att varje aggression mot våra medborgare ska bemöttas med en rättviss motreaktion. Rysslands framtid ska vara fredlig, framgångsrik och lycklig. Grattis till stora fosterländska krigets soldater, grattis till segrarfolket! Jag gratulerar er med segerdagen! Hurra!”

Det här talet till hela Ryssland och hela världen understryker vikten i denna högtid. Med detta tal och demonstrativa parad vill man påpeka sin beredskap och plats i världsordningen. Efter Medvedevs tal börjar demonstrationen och berättelsen om den tunga krigstekniken och dess framgångsrika utveckling. Emellanåt visas Medvedev och Putin samtalande på åskådartribunerna. Sedan visas de glada och stolta krigsveteranerna som säger att det var högst på tiden att visa omvärlden ”vår styrka och krigspotential”. Paraden avslutas med flygvapnets uppvisning. Reportaget fortsätter med visning av den ritualiserade segerdagens firande i hela Ryssland. Journalisterna intervjuar krigsveteranerna, mindre parader i andra ryska städer visas, folket lägger blommorna bredvid krigsmonumenten och röda flaggor med sovjetisk symbolik är dominerande i bakgrunden i nästan varje sekvens.

Det märks tydliga tendenser till försök att skapa den eniga nationens illusion mellan de olika folken i Ryssland. Reportagen nr 3 handlar om de kaukasiska hjältar som har fallit offer i det fosterländska kriget. Det första man får se i reportaget är de kaukasiska bergen. En vy som nuförtiden associeras starkt med den ostabila situationen i Kaukasus, framförallt i Tjetjenien och Ingusjetien. Berättelsen fortsätter i en liten by och fokuserar på en familj där sju söner har offrat sitt liv för *Fosterlandet* (*Otechestvo).* Det här reportaget och dess syfte var ganska anmärkningsvärt trots att budskapet var klar.

I det fjärde inslaget demonstrerades den ryska befolkningens firande utanför Rysslands gränser, i länder där segerdagen inte räknas som högtid. Den festliga stämningen, ritualerna och symbolerna kring högtiden är dem samma som i Ryssland. Här vill man påpeka det ryska folkets styrka och sammanhållning kring denna speciella dag. Estland med minnet av skandalen kring bronssoldaten var det första exempelland. Sedan följde sekvenserna från Lettland, Georgien och Australien.

Reportagen nr 7 och 8 fokuserade på firandet i Ukraina. Det första inslaget handlade om Ukrainas president Jurshenko och hans segerdags tal. Kritiken riktades mot att Ukrainas president sa att *”sanningen om det andra världskriget måste se dagens ljus”*. Detta är ett tydligt exempel på hur sändningen ”Vremya” försöker försvara den ryska, nationella historiesynen. Följande punkt, nr 8 berättade om den enda segerparaden i Ukraina, i Vsevastopol. Bland de sovjetiska flaggorna i bakgrunden märktes det många ryska flaggor vilket återigen symboliserar det ryska folkets enighet även utanför Rysslands gränser.

De sista och längsta reportagen är nog de mest tragiska i hela reportageserien kring segerdagen och minnen om andra världskriget. Inslaget nr 9 handlar om det hemliga koncentrationsläger Amersfort som var beläggen i Holand och där hundratals ryska soldater miste sitt liv som följd av den *”tyska grymheten”*. Det sista reportaget i sändningen är gjort med hjälp av de ryska kändisarna. Rockstjärnan Andrej Makarevich läser ur sin fars krigsdagböcker och brev. Museidirektören berättar om sin man och läser hans brev. Skådespelarska Lidija Fedoseeva-Shukshina visar sin morbrors brev från fronten och berättar om honom. Inna Makarova, också skådespelerska berättar om sina näras och käras öde i det stora fosterländska kriget. Här vill man visa att det andra världskriget var en kollektiv tragedi och att varje familj har påverkats och förlorat någon där.

Vremya den 10 maj 2009

”Voskresnoe Vremya” är en söndags sändning av ”Vremya” (voskresenie-söndag). Den här sändningen brukar vara en uppsummering av veckans händelser med längre reportage och repriser. Mellan repriserna från den gångna veckans sändningar visas det ett känslomässigt reportage om två krigsveteraner som tjänstgjorde i samma kompani och överlevde kriget. Berättelsen handlar om deras minnen och deras träff i Moskva. Tidsmässigt tog den här sändningen lite längre tid än den genomsnittliga ”Vremya” sändningen, ca 1 timme och 30 minuter.

Segerdagen står fortfarande högst upp på programordningen. Sändningen börjar med ett reportage som fortsätter rapporteringen om högtiden med inslag av vittnesmålen från kriget. Reportaget är rikt på segerdagens ritualer och symbolism. Sedan följer en repris på ett reportage där Medvedev får besök av andra världskrigets veteraner i Kreml.

I det tredje inslaget besöker Putin försvarets pensionsministerium där han träffar krigsveteranerna och lyssnar på sånger som sjungs av ungdomarna. Premiärministern var på festligt humör och överraskade alla genom att ansluta sig till ungdomarna och sjunga tillsammans med dem. Det berättades också om en lektion i mod som veteranerna gav till ungdomarna. Lektionen bestod av berättelser om det ryska *folkets* (*Narod)* seger och hur de slogs för *Fosterlandet* (*Otechestvo)*.

I det fjärde inslaget berättades det mer om dem två veteranernas historia som började i nyhetssändningens början. Reportaget till största del bestod utav deras tragiska krigsminnen. Därefter följde reprisen på segerdagens firande från den 9 maj.

Berättelsen nr 6 har också anknytning till andra världskriget. Den handlar om krigsförbrytarna som fortfarande är på fri fot. Nürnbergs process och rättvisan är återkommande orden i det här reportaget. Självfallet berättar man bara om förbrytarna från den tyska sidan. Inslagen från både USA och Argentina är närvarande och följs av berättelser om enskilda förbrytare och hur det internationella rättväsendet fungerar i den här frågan. Budskapet är klart: *" kampen inte är över förrän alla skurkar får sin bestraffning"*.

Putin ger intervju till dem japanska journalisterna i nyheten nr 8. Här kommenterar premiärministern läget i världen och i Ryssland. Dem viktigaste frågor som kommenteras är svininfluensan och NATO:s militära övningar i Georgien.

Den sista nyheten handlar om den nästa stora händelse i Ryssland, Eurovision. Det var ett självberömmande reportage om Eurovision schlagerfestivalens öppning som kommenterades av kändisar och deltagare.

Komparativ analys & Avslutning

Här kommer jag att jämföra resultat utav mina observationer med Krister Gerners studie. Därefter kommer några avslutningsord att skrivas.

Tsar, Narod, Rodina, Otechestvo och Gosudarstvo

I sin analys av ”Vremya” använder Kristian Gerner sig av begreppet och samtidig analys verktyget ”den kulturella koden”. Han tolkar det här konceptet på samma sätt som de Sovjetiska semiotikerna och historikerna eftersom hans förståelse av det sovjetiska samhället bygger på deras arbeten. Kulturella koder är mer eller mindre system av konventionella tecken vilka måste adopteras av en medlem i samhället för att kunna delta i det sociala livet i ett givet samhälle. Innehavaren av en sådan kulturell kod har förmågan att urskilja de element som har betydelse för hans egen kultur från sina erfarenheter av omvärlden, och sedan identifiera deras värde. Så som ett modersmål är kulturella koder av det sociala beteendet inte skapade eller inlärda medvetet. De är förvärvade genom det vardagliga deltagandet i det sociala livet.[20] Det som har behandlats i empirianalys var ett försök till en begränsad tolkning av de tecken- och symbolsystem som kommunicerades under de sex ”Vremya” sändningarna. Det är nästintill omöjligt att försöka förstå och behandla varje moment i det omfattande flödet av tecken och symboler som jag har tagit del av. De kulturella koder och symboler som kommunicerades via sändningen ”Vremya” är inte bara kulturellt utan också personligt betingade. Tolkningen kan variera och uppfattas olika av olika personer. Därför anser jag att det är mer meningsfullt att koncentrera sig kring de viktigaste begreppen.

I diskussion om den ryska kulturella koden kommer Kristian Gerner till fyra centrala begrepp: *Ledare, Folket, Fosterlandet* och *Staten*. Han anser att dessa begrepp inte är en sovjetisk skapelse utan de har varit aktuella långt innan den sovjetiska perioden under benämningar: *Tsar, Narod, Rodina, Otechestvo* och *Gosudarstvo*. [21]

[20] Kristian Gerner, Symbols of Power, The Esthetics of Political Legitimation in the Soviet Union and Eastern Europé, Almqvist & Wiksell International, 1987. sid. 115.
[21] Ibid.

Som jag har visat i empirianalysen lever de här begreppen även idag. I många av de analyserade reportagen ser vi närvaro av begreppen *Ledare, Folket, Fosterlandet* och *Staten*. Det verbala uttrycket över de centrala begreppen är inte nödvändigt i ett inslag. Det kan räcka med en närvaro av personer, fysiska ting eller synonymer som symboliserar de fyra centrala begreppen. T.ex. i många utav nyhetsinslagen ser vi närvaro av Putin eller Medvedev och deras vardagliga arbete. Här kommuniceras det till tittarna att *Ledare* tar hand om sitt F*olk*, sin *Stat* och framförallt sitt *Fosterland*. Ett intressant moment i det moderna Rysslands ledarbegrepp är dess fysiska dualism. I Ryssland förre revolutionen 1917 motsvarades begreppet *Ledare* av den monarkiska titeln *Tsar*, och senare, efter revolutionen av begreppet *Vozhd*. Både *Tsar*, *Vozhd* och det sovjetiska ledarbegreppet innebar ett den utvalde leder det ryska folket mot den rätta och ljusa framtiden. Idag ser vi hur ledarbegreppet har transformerats. Här menar jag att det ryska folkets *Ledare* har blivit till ett *Ledartandem* som består av Putin och Medvedev. De liknande ledarstilarna som båda ledarna använder sig av är också en av de nya maktsymbolerna som är inbakat i den nya symbolen, *Ledartandemet*. Frågan är vem som leder vad och vem? Det är uppenbart att Medvedev är Rysslands president och Putin Premiärminister. Från det politisk hierarkiska perspektivet är det klart vem av dem som har eller anses ha större makt. Men kan man å andra sida säga att Putin har lägre auktoritet än Medvedev? Jag är starkt övertygad att svaret på frågan skulle vara nej, just därför att både Putin och Medvedev framställs som det moderna ryska folkets ledare eller *Ledartandem*.

Folket (*Narod)* är också ett av de centrala begreppen som har förändrats ganska mycket efter Sovjetunionens fall. Innan revolutionen *folket* (*Narod)* var den stora folkmassan som ingick i det ryska imperiet. I och med att industrialismen hade påbörjats bara under sovjetstyre ordet *Narod* ofta var ett synonym på bönder vilka var majoriteten av folkmassorna då. Som Kristian Gerner nämner i sin artikel med det sovjetiska folket (*Sovetskij Narod)* menades alla folken som bodde i Sovjetunionen oavsett etnicitet eller modersmål. Man kunde inte förvänta sig att begreppet *Narod* skulle ha bevarat sitt sovjetiska innebörd även efter sovjet unionens fall med tanke på alla nya stater som skapades på 90-talet. Ur empirianalysen ser vi att den moderna synen på *folket* (*Narod)* har förändrats. Ryssland är fortfarande en stat med många etniciteter och språk. Det som gör alla folken till ryssar eller rättare sagt ryska medborgare som inte är etniska ryssar är i stort sett den territoriella tillhörigheten. Men det intressanta momentet här är hur begreppet *folket* (*Narod)* används av nyhetssändningen ”Vremya”. Jag har märkt tre sätt att brukar begreppet. Det första skulle jag kalla det vardagliga eftersom det används mest.

Här pratar man om det ryska folket i termer av den territoriella tillhörigheten. Man kallar alla ryska medborgare för det ryska folket. Det andra sättet är mera känsligt och brukas när man tallar om det ryska folket i termer av kulturell tillhörighet och språk. Det är ofta reportagen om den ryska minoritetens rättigheter i andra länder. T.ex. inslaget om den ukrainska språkpolitiken när det gäller användningsanvisningar på mediciner i Ukraina. Den tredje användningen av begreppet *folk* (*Narod)* bär mera nostalgisk karaktär och jag skulle säga att den riktar sig mot alla som fortfarande identifierar sig med Sovjetunionen. När man pratar om det andra världskriget står begreppet *folk* (*Narod*) för *sovjetiskt folk* (*Sovetskij Narod)*. Den nya trenden är försöket att jämställa det sovjetiska folket (*Sovetskij Narod)* med det ryska folket, (R*usskij Narod)* och ha äran över det vunna andra världskriget till sig själv. Det är inte konstigt eftersom Ryssland är och anser sig själv vara den stora arvtagaren till Sovjetunionen, dess historia och dess traditioner.

Det som var det officiella kärnbegreppet i den sovjetiska ideologin var kommunismen förkroppsligat i Lenin och partiet, *staten* (*Gosudarstvo*) och *folket* (*Narod*). Det ansågs att det fanns bara en tro och att ryssarna var det valda folket som skulle beskydda och sprida den sanna tron, den ortodoxa kristendomen som ersättes av kommunismen under Sovjettiden. Mönstret kan kännas igen från den tidiga Kiev staten och från Ivan den förskräckliges regering. Begreppet *staten* har inte bara bibetydelsen som *Gosudarstvo* men också som *Otechestvo* dvs. det världsliga imperiet med en världslig makt. Men *folket* (*Narod*) har bibetydelsen av *Rodina*, dvs. *Fosterlandet*, *Modern Ryssland* eller *Heliga Ryssland* .[22] Idag skiljer man också mellan begreppen fosterlandet (*Otechestvo)* och staten (*Gosudarstvo).* Begreppet *staten* (*Gosudarstvo)* oftast används i reportagen med social och ekonomiska innehållet. Medan *Fosterlandet* (*Otechestvo)* anses som ett mera känsloladdat ord och används vid inslag om det militära försvaret, de nationella hjältarna och andra världskriget.

Analys av nyhetssändningen ”Vremya” visar att begreppen *Ledare* och *Folket* har genomgått transformation. Begreppet *Ledare* har förvandlats till ett nytt koncept av *Ledartandem* och begreppet *Folket* används olika beroende på syftet. Begreppen *Fosterlandet* och *Staten* bevarade sitt tidigare innebörd där det enda förändringen som skedde är staten som de syftar på. Man kallar Ryssland för sin *Stat* och *Fosterland* istället för Sovjetunionen.

[22] Ibid.

Den 9 maj och Sobornost

Redan 1994 bestämde man sig att ta de viktigaste sovjetiska högtiderna i den nya Rysslands almanacka. Landet var involverat i inbördes krig i norra Kaukasus mot de tjetjeniska rebellerna och det behövdes det publika stödet till den impopulära krigskampanjen. Dessutom Yeltsin-Chernomirdin administrationen ansåg att firandet av den 9 maj eller segerdagen skulle bidra till enigheten bland de olika folken i Ryssland.[23] Den här traditionen fortsätter att leva även idag och har utvecklats till ett politiskt verktyg där myten om segern i det andra världskriget står i centrum.

Den ryska nationalismen ersattes med den sovjetiska patriotismen under sovjetepoken. Den sovjetiska patriotismen har ärvt den defensiva funktionen från den ryska historien. Igenom den ryska historien sågs Rysslands roll som beskyddares från alla fiender som kom *”utanför”*. Detta är ett gammal tankesätt och bottnar i den medeltida ryska dualismen. Där ett av attributen var att dela världen i det onda och goda, helvetet och himlen. Det fanns inget mellanting mellan de här två kategorier. Det världsliga beteendet kategoriserades antingen som gott eller ont. Samma indelning gällde för den världsliga makten som kategoriserades antigen som gudomlig eller djävulsk.[24]

I dagens Ryssland är ordet nationalism ingen populär term bland vanliga ryssar och inte heller bland de ryska politikerna eller media. Det är inte konstigt om man har i åtanken det andra världskriget och det kollektiva historiska traumat som det ryska folket bär. Populariteten är mycket högre när det gäller den sovjetiska patriotismen. Myten om det stora fosterländska kriget består i stort sett av den sovjetiska patriotismen som vi har sett i ett antal reportage där historierna handlade i huvudsak om de sovjetiska patrioterna. Inte minst från presidentens tal under segerdagens firande ser vi vikten som läggs vid bevarandet av minnet av den sovjetiska patriotismen. Detta minne är centralt i skapandet av den nya ryska patriotismen som hyllas lika väl som den sovjetiska. Ett antal inslag i dem av mig analyserade ”Vremya” sändningarna vittnar om detta.

Den 9 maj, segerdagens firande kan kopplas till den tidigare nämnda defensiva funktionen från den ryska historien. Under sovjettiden framställdes Sovjetunionen som den stora

[23] R.W. Davies, Soviet history in the Yeltsin era, ST. Martin’s press, 1997, sid. 73.
[24] Kristian Gerner, Symbols of Power, The Esthetics of Political Legitimation in the Soviet Union and Eastern Europé, Almqvist & Wiksell International, 1987, sid.121.

beskyddaren som har befriat hela Europa och världen från den tyska nationalismen. Efter Sovjetunionens fall har Ryssland ärvt den här beskyddarrollen och rätten till självberömmelse i sin seger över nazismen. Sändningen av ”Vremya” den 9 maj 2009 visar hur pass stor vikt som läggs vid segerdagens firande. Den medeltida ryska dualismen gällande uppfattning om det goda och det onda fanns starkt närvarande. Man kategoriserade Nazi Tyskland som det onda medan Sovjetunionen som det goda, länder där segerdagen firas som goda medan de andra där den 9 maj inte är en nationell fest som de onda, utländska politiker som erkände sovjeternas heroism som de goda medan de som tvekade på det utpekades som de onda osv. Här ser vi tydligt att frågan inte behöver handla om den generella politiska inställningen gentemot Ryssland för att hamna i en av dessa två kategorier. Det kan räcka med inställningen till det andra världskriget.

Sobornost är ett gammal ryskt begrepp med sina rötter i den ryska ortodoxa kyrkan. I sitt försök att förstå den ryska kulturen och segerdagens firande måste man bekanta sig med det här begreppet också. Aleksei Khomiakov som var den stora tänkaren bakom termen som definierade den: förmågan att fatta beslut tillsammans med andra samhällets medlemmar och förmågan att reflektera över det för samhällets bästa.[25] Kristian Gerner kompletterar begreppet genom att förklara *”att Sobornost byggde på den sanna kristna Ortodoxa tron vilken ansågs ge Ryssland roll av den ledande staten i omvärldens upplysning”*. Fenomenet fanns även under Sovjettiden och istället för *Sobornost* fick benämning av *Obshchnost*. Samtidigt som den ryska ortodoxa tron ersattes av den Marxistiskleninistiska ideologin.[26] Ur empirianalysen märks det tydligt att *Sobornost* eller *Obshchnost* fenomenet är stark även idag. Det intressanta idag är att den ortodoxa kyrkan är med i bilden igen. Kyrkan har en nära relation med *Ledartandemet*. Kanske skulle det vara rättare att prata om *Sobornost* igen trots att den ortodoxa kyrkan inte är lika inflytelserik som den var förre revolutionen 1917. Symboler och myter om den ryska statens och folkets storhet som jag har observerat bottnar i det här begreppet. Ett mycket tydligt exempel är firandet av den 9 maj, segerdagen. Reportaget om den ortodoxa kyrkans roll i det andra världskriget och de sovjetiska soldaternas ortodoxa tro betraktar jag som försök till att uppfinna nya myter och symboler om den ortodoxa trons vikt och roll i seger mot nazismen. Högtiden enar hela landet kring det kollektiva traumat. Själva segern visas ofta i ljus av det ryska folkets förmåga att ena sig och

[25] Geoffrey Hosking, Russia and the Russians, Penguin Books 2001 sid 275.
[26] Kristian Gerner, Symbols of Power, The Esthetics of Political Legitimation in the Soviet Union and Eastern Europé, Almqvist & Wiksell International, 1987, sid. 113

övervinna det onda. Det är en av de tydligaste exempel på *Sobornost* i rysk historia som firas varje år.

Huvudämnen i ”Vremya” strukturen 1985 och 2009

I sin observation av ”Vremya” hade Kristian Gerner lagt märke till att programmet var strukturerat på ett speciellt sätt. Nyheterna levererades enligt en struktur som var genomsyrad av propaganda och agitation. Nyhetssändningen var strukturerad enligt följande sex punkter[27]:

1. Idealisering av det kommunistiska partiet
2. Firandet av det sovjetiska folkets enighet
3. Dyrkan av olika ting i Sovjetunionen
4. Den ideologiska kampen mellan gott och ont.
5. Förtal av icke socialistiska parter världen om
6. Erforderliga besök på fiendens territorium

Sovjetunionens kommunistiska parti finns inte längre men tendensen att idealisera den politiska elitens arbete finns kvar. Sovjetunionen styrdes av ett enpartisystem och det kommunistiska partiet var det enda partiet i landet.[28] Det är inte konstigt att man idealiserade det kommunistiska partiets arbete på grund av det politiska monopolet i Sovjetunionen. År 2006 deltog representanter från 30 olika partier i valet till den ryska Duman.[29] Det demokratiska politiska systemet kan tyckas vara närvarande i Ryssland men som jag har tidigare nämnt de partier som verkar vara i opposition, är bara den virtuella oppositionen. Både Medvedev och Putin är representanter från en politisk rörelse *Edinaja Rossia* (Eniga Ryssland). Det är också värd att notera att Putin är ordförande i *Edinaja Rossia*.[30] Empirianalys visar att man möter sällan idealisering av någon eller några partier i nyhetssändningen ”Vremya”. Inte ens *Edinaja Rossia* idealiseras på samma sätt som Sovjetunionens kommunistiska parti en gång i tiden. En kan bara undra om det bara är den ytliga bilden som skapas av ”Vremya” eller det verkligen förhåller sig så. Idealiseringen av det kommunistiska partiet och dess elit har transformerats till idealisering av det ryska *Ledartandemet* och dess arbete. Enligt min observation består idealiseringen av reportage om

[27] Kristian Gerner, Symbols of Power, The Esthetics of Political Legitimation in the Soviet Union and Eastern Europé, Almqvist & Wiksell International, 1987. sid.119.

Putin och Medvedevs dagliga arbetet och dess resultat. I varje observerad ”Vremya” sändning är den här typens reportage närvarande.

Myten om det sovjetiska folkets enighet upplöstes samtidigt med Sovjetunionens fall. Nationalismvågor i Baltikum och Sydkaukasien inspirerade av den liberaliserade historiesynen påbörjade skilsmässan fyllt av konflikter efter den långa samlevnaden.[31] Ekon från den här skilsmässan kan vi höra även idag i massmedierna. Den vardagliga myten om enigheten har ersatts av försök till att skapa en ny myt om den fredliga samlevnaden och toleransen. Den nya myten som propageras av den politiska eliten störs ofta av reportagen som reportage nr 10 den 7 maj. Då OMON hjälten utmärkte sig i kamp med terroristerna. Sådana reportage som brukar handla om de islamistiska separatisterna i Kaukasus skapar ”vi” och ”de” känslan och väcker negativa inställningar hos den vanliga tevetittaren. Därför är det svårt att tala om det klara budskapet när det gäller den gamla myten om det sovjetiska folkets enighet eller den nya myten om den fredliga samlevnaden mellan de olika folken i den ryska federationen. Däremot finns det strävan att skapa enighet och sammanhållning mellan alla ryssar både inom och utanför Rysslands gränser. Minnet om den en gång i tiden eniga sovjetiska folkets myt lever kvar och framställs som exempel vid firandet av den 9 maj. Som exempel kan vi här anföra reportaget nr. 3 den 9 Maj som handlade om de kaukasiska soldaterna som miste sitt liv i andra världskriget.

Ryssland har ärvt sin territoriella storhet av Sovjetunionen som i sin tur hade ärvt sin storhet av Tsarryssland. Tillsammans med sin territoriella storhet har det moderna Ryssland ärvt strävan och viljan att vara den ledande staten som är bäst på alla områden. Den militära kapplöpningen mellan USA och Sovjetunionen under det kalla krigets år är nog det främsta exempel på den här strävan i historien. Det är inte bara inför de internationella åskådarna som man ville visa sin styrka och sina framsteg för, utan också till sin hemmapublik. I sin artikel beskriver Kristian Gerner reportagen om dyrkan av framstegen inom industri och jordbruk. De presenterades i upplysningsandan där de stora folkmassorna får väggledning av den andliga ledaren. Han nämner att de här reportagen passar mycket bra in i *Sobornost* konceptet. Man ser ett klart budskap att de här framstegen i Sovjetunionen är de bästa i världen och

---

[28] Geoffrey Hosking, Russia and the Russians, Penguin Books 2001 sid. 418.
[29] http://www.russiaprofile.org/resources/political/partylist
[30] http://www.edinros.ru/text.shtml?11/8329,110048
[31] Klas-Göran Karlsson, Historia som vapen, Natur och Kultur 1999, sid. 218-244.

måste betraktas av samhället med respekt.[32] Idag ser vi en liknande bild i den ryska nyhetssändningen ”Vremya”. Den 4 maj reportage nr 9 och 13 handlade om framsteg inom den ryska ingenjörkonsten och medicinen. På samma sätt som under sovjettiden dominerades inslagen av den självberömmande karaktären om de ryska ingenjörernas och forskarnas storhet. I reportagen om de viktigaste framstegen brukar man se någon av *Ledartandemet* närvarande. Intresset från högsta politiska ledningen understryker vikten i framsteget. Ett exempel på detta är reportage nr 8 som sändes den 5maj. Här visade Vladimir Putin sitt intresse för den ryska motsvarigheten till GPS.

Den ideologiska kampen mellan gott och ont som Kristian Gerner skriver om kan sammanfattas som en kamp mellan de som sympatiserar med Sovjetunionen, dess socialistiska ideologi och de som står på USA sidan. Här USA presenteras som roten till det onda på jorden.[33] Ideologin var ett nyckelord i den här kampen mellan den sovjetiska socialismen och den amerikanska kapitalismen. Målet var att sprida socialismen i hela världen och segern skulle vara uppnådd när alla länder skulle förvandladas till socialistiska stater med Sovjetunionen som förebild. Här kan man återvända till den tidigare beskrivna ryska medeltida myten där Ryssland är en beskyddare av dem som följer den sanna och rätta vägen tillsammans med Ryssland. Ur samma myt härstammar kategoriseringen av de onda och goda som vi beskådar även idag. Den socialistiska ideologin är inte längre aktuell och det finns inget budskap att sprida till de ”vilseleda”. Däremot tendensen till kategoriseringen av de onda och goda fortfarande finns kvar. Vi ser många exempel på detta i empirianalysen där som för 24 år sedan USA står för roten till allt som är ond. Reportaget nr 11 som sändes den 4 maj om Kosovos självständighet och serbernas lidande är ett av många exempel. Konsekvenser av den onda gärningen som USA och EU gjorde sig skyldig till visas upp enligt alla propaganda traditioner. Där både bilder med stark innehåll och negativt laddade ord används. Innan Sovjetunionens fall var landets eller rörelsens ideologi den avgörande faktorn i kategoriseringen mellan gott och ont. Det som är avgörande idag är den historiska vänskapen, partnerskapet i strategiska frågor som t.ex. den ekonomiska politiken och försvaret. Den militära politiken är nog det viktigaste kriterium. Reportageserie om NATO övningar i Georgien och den diplomatiska skandalen mellan ryska diplomater och NATO lämnar ingen tvekan om vem som anses vara den största ondskan. Ett intressant moment är hur man reagerar på ”det onda” och dess gärningar när man inte är direkt involverat och när

[32] Kristian Gerner, Symbols of Power, The Esthetics of Political Legitimation in the Soviet Union and Eastern Europé, Almqvist & Wiksell International, 1987. sid.131.
[33] Kristian Gerner, Symbols of Power, The Esthetics of Political Legitimation in the Soviet Union and Eastern Europé, Almqvist & Wiksell International, 1987. sid.133.

”det onda” knackar på ens egen dörr. I reportaget om Kosovo och i reportageserien om NATO ser vi den här mycket tydliga skillnaden.

Punkt nr 5 i Kristian Gerners observerade struktur som ”Vremya” följde var ”Förtal av de icke socialistiska parter världen över”. Det har inte skett någon stor förändring under den här punkten utom att de ”icke socialistiska parterna” har byts ut mot de proamerikanska och västerländska parterna idag. I empirianalys ser vi ett antal exemplar som faller under den här kategorin. Där förtal av exempelvis Georgien och Ukraina sker på grund av deras proamerikanska inställning, dvs. på grund av den politiska orienteringen. Den sista punkten nr 6 anser jag inte vara närvarande i den moderna ”Vremya” sändningen. Anledningen kan vara den övergivna socialistiska ideologin och att det ryska levnadssätten har börjat likna allt mer det västerländska vilket är en följd av de marknadsekonomiska principerna som dikterar de nya reglerna.

Under mina observationer av nyhetssändningen ”Vremya” märkte jag att det ägnades mycket tid till den sovjetiska historien och dess subjektiva analys. Det var inte konstigt med åtanke på den stora högtiden med sina rötter i Sovjetunionen, som närmade sig. Reportage om de sovjetiska monumenten i de en gång i tiden sovjetiska staterna och revidering av andra världskrigets dödsoffer ger en känsla om att det finns en stark vilja att återuppfinna den ”sanna och rättvisa” sovjetiska historien som passar in i den moderna Rysslands bild och skapar en positiv bild av Sovjetunionen. Som vi har sett i empirianalysen det sker även diplomatiska strider om ”sanningen” t.ex. när det gäller de sovjetiska monumenten utomlands. *Strävan att återupprätta en positiv bild av den sovjetiska historien* är definitivt en av de nya punkterna i nyhetssändningens ”Vremya” struktur.

Det är inte bara den reviderade och anpassade sovjetiska historien som har en stor popularitet i sändningen ”Vremya” utan också det sovjetiska kulturlivet, vetenskapen, uppfinningarna etc. Det bästa från Sovjetunionen som lever i de förre detta sovjetmedborgarnas minne kallas ofta direkt eller indirekt för rysk i sändningen ”Vremya”. Det är ingen tvekan att Ryssland var Sovjetunionens centrum och det mesta inom vetenskap och kulturlivet hade hänt där. Men önskan att monopolisera det goda från det sovjetiska arvet i nyhetssändningen ”Vremya” kan inte lämnas utan uppmärksamhet. *Monopolet på det bästa från Sovjetunionen* är en annan punkt i ”Vremya” strukturen som jag ser som en av dem större punkter. Det är inget särskilt reportage som jag har observerat i de här sändningarna utan det är ett intryck som jag har fått

genom observation av retoriken och de visuella symbolerna i tidigare sändningar av ”Vremya”.

Många av de ritualiserade reportagen där man ser det dagliga Putins och Medvedevs arbete handlar om förbättringen av det ekonomiska och sociala läget i Ryssland. I ”Vremya” framställs det här arbetet mot förbättringen i bästa ljus utan någon objektiv kritik. Den största vikten läggs vid att *Ledartandemet* gör sitt yttersta för den bästa framtiden för Ryssland och det ryska folket. Det är inte bara reportagen om *Ledartandemets* arbete som vittnar om strävan efter förbättringen utan också en rad reportage från olika institutioner och deras arbete. En skillnad jämfört med den sovjetiska perioden är att man inte längre idealiserar det ryska människas vardag på samma sätt och erkänner de sociala och ekonomiska problemen. Den sista av de centrala punkterna i den nya ”Vremya” strukturen är *Strävan mot en bättre social och ekonomisk framtid*.

Som den ovanstående diskussionen visar ”Vremya” ämnesstrukturen har påverkats och förändras efter Sovjetunionens fall. Kanske inte så mycket som man skulle önska i en nyhetssändning i ett demokratiskt land men förändringen har ändå skett. Faktumet är att det är svårt att uppskatta alla faktorer som har bidragit till ”Vremya” förändringen och dess nutida utseende. Men man kan säkert konstatera att den sovjetiska planekonomins utbyte mot den kapitalistiska marknadsekonomin, Sovjetunionens sönderfall till nya självständiga stater och den kvarvarande Putins mediepolitik är de viktigaste faktorerna som har lett till att nyhetssändningen ”Vremya” ser ut som den gör idag. Enlig mina observationer och uppskattningar ser den nya ämnesstrukturen i nyhetssändningen ”Vremya” ut på följande sätt:

1. Idealiseringen av Ledartandemets arbete
2. Strävan att skapa enighet och sammanhållning mellan alla ryssar både inom och utanför Rysslands gränser
3. Dyrkan av olika ting i Ryssland
4. Kampen mellan gott och ont
5. Strävan efter bättre social och ekonomisk framtid
6. Förtal av politiska fiender (ex. Georgien och Ukraina)
7. Strävan att återupprätta en positiv bild av den sovjetiska historien
8. Monopolisering av det goda arvet från sovjetperioden

Utrikes nyheter i ”Vremya”

Utrikes nyheter är i stort sett underrepresenterade i nyhetssändningen ”Vremya”. Majoriteten av sändningstiden är ägnat åt inrikesnyheter och bara en liten bråkdel ägnas åt utrikesnyheter. Här menar jag de neutrala utrikes nyheterna där Rysslands inte finns med i bilden. Vid den första sändningen den 4 maj 2009 fyra reportage av fjorton handlade om händelser utomlands. Av dem fyra var det bara reportage nr. 12 om svininfluensan som var neutral och inte hade något politiskt eller självberömmande budskap. Den 5 maj har vi också fyra reportage av elva som handlar om utrikesnyheter och bara ett av dem, nr 9 reportage om bröllopsmassaker i Turkiet är neutral och har inget politiskt budskap. Vi har tre utrikes reportage av fjorton den 6 maj och samtliga är politiskt laddade. Den 7 maj vissas det två utrikes reportage av totalt 14 varav ett med neutrala karaktären, reportage nr 11 om kasino branden i Ukraina. Sändningen den 9 maj har inget nyhetsvärde i sig och därför kan den inte betraktas som nyhetssändning. ”Voskresnoe Vremya” där hela veckans händelser sammanfattas hade två utrikesreportage och inget utav dem var objektivt eller politiskt neutralt. Under hela observationstiden och alla sex sändningar var det bara tre neutrala utrikes reportage med total tid på 15 minuter som kan kallas riktiga neutrala utrikes reportage i demokratisk mening. Andra så kallade utrikes reportage hamnade under någon av dem två ovanbeskrivna ämnespunkter: ”Kampen mellan gott och ont” eller ” Strävan att återupprätta en positiv bild av den sovjetiska historien”.

Avslutning

I inledning till sitt arbete skriver Kristian Gerner om den sovjetiska symboliken och dess betydelse. Han skriver att människor klär och beter sig på ett uniformerat sätt. Allt verkar ha en betydelse i det här samhället och han anser att detta är en gammal rysk tradition.[34] Emellertid i dagens Ryssland har den här tendensen förändrats. Från massmedia märker man att det finns strävan att se annorlunda ut, att sticka ut från massorna på sitt eget sätt. Den här trenden är speciellt stark i storstäder där den ekonomiska köpkraften är starkare och där det finns stort utbud. Dock den individuella symbolismen på ytan som kan tyckas stå för de stora förändringarna i det ryska samhället återspeglar inte hela bilden.

[34] Kristian Gerner, Symbols of Power, The Esthetics of Political Legitimation in the Soviet Union and Eastern Europé, Almqvist & Wiksell International, 1987, sid.115.

Det har skett och fortfarande sker stora förändringar i Ryssland. Det nya *Ledartandemet* fortsätter Putins arbete och formar sin egen stat där den enda möjliga demokratin är en demokrati enligt deras spelregler. Den analyserade nyhetssändningen ”Vremya” ger en inblick i vilken sorts demokrati Rysslands *Ledartandem* vill att landet skulle leva i. Det kollektiva medvetna och mytbildning som gynnar det nya Ryssland och det selektiva historiebruket används flitigt av den nya makten. Massmedierna och i det här fallet nyhetssändningen ”Vremya” anpassas flitigt till riktlinjerna från makten som för 24 år sedan. Jag har visat att det inte har gjorts något stort steg för att ta avstånd från det sättet och metoderna att presentera nyheterna som det gjordes under sovjetepoken. På nyhetssändningens hemsida kallar man det för bevarande av de bästa *”arbetstraditionerna med nyheterna”*.[35] Centraliseringen i ett så stort land som Ryssland är en nödvändighet men det rättfärdigar inte den nära relation som de statliga medierna och makten har i Ryssland.

Ryssland har upplevt många historiska trauman. Det andra världskriget är en av historiska händelser som har berört varje familj och är en viktig del av det ryska kollektiva medvetandet. I analysen av ”Vremya” har jag visat hur stor vikt den nya makten lägger vid bevaring och transformering av den här kollektiva sovjetiska myten till en ny rysk kollektiv myt med nya fakta och symboler. Ur mina erfarenheter av den ryska statliga media kan jag säga att det som visades via nyhets sändning ”Vremya” under observationstiden är bara en bråkdel utav det materialet som visas om det andra världskriget. Här menar jag de otaliga dokumentärer, serier och filmer där den ryska heroismen under det andra världskriget hyllas. Patriotismen och kärleken till Moder Ryssland är ett huvudsyfte här. Det förflutna kollektiva lidandet har omvandlats till ett modernt politiskt verktyg. Dock inte alla inom Rysslands territorium samtycker med *Ledartandemet*. En symbolisk terroristattack ägde rum den 9 maj 2004 i Dynamo stadium i Groznyj där den pro-ryske Tjetjeniens president Akhmat Kadirov mördades. Dåvarande Rysslands president Vladimir Putin kommenterade händelsen på följande sätt: ”*Kadirov omkom på vår nationella högtid och han avled obesegrad*”.[36] Det här citatet illustrerar i hur bredd utsträckning myten om segern mot nazismen kan användas av den skicklige politikern.

[35] http://www.1tv.ru/allnews/
[36] http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3160962.stm

Bilagor

Varje punkt har en kort beskrivning och sin ungefärliga tidsram för att läsaren skulle någorlunda kunna förstå vad reportagen handlade om och hur stor del utav sändningen den tog.

Vremya 4 maj 2009

1. Tatjana Samuelovas jubileum (Medvedev och Putin gratulerade skådespelerskan och utmärkte hennes insats med en medalj. Ett omfattande reportage om skådespelarskans liv, ca 10 min)
2. Reportage om föräldralösa barn och deras problem med boende i vuxenlivet. Situationen beskrivs som katastrofal och Medvedev tar itu med problemet, ca 5min.
3. Reportage om Somaliska sjöpirater, deras verksamhet och det ryska fartyget ”Admiral Pantileev” som har skickats till för att patrullera den Somaliska kusten. Medvedev uttalar sig i frågan om somaliska sjöpirater ca 4 min.
4. Reportage om Medvedevs vardagliga arbete med de ryska guvernörerna med hjälp av videokonferenser ca 6 min.
5. Minnen från det andra världskriget (tragiska) och förberedelserna till den 9 maj i Krasnodar. Krigsveteranerna vänder sig till Medvedev för att få hjälp till förberedelserna ca 7 min.
6. Kommentar om dispyten i Prag angående brons monumenten till den ryska befälhavaren Konev som räddade staden från förstörelsen under andra världskriget ca 5 min.
7. Putin träffar utbildningsministern och diskutera lägget på landets högskolorna med teknisk inriktning ca 5 min.
8. Putin och näringslivs representanter diskuterar om ett stor byggprojekt ca 3 min.
9. Firandet av avslutningen av den ingenjörmässigt unika bron över Volga som är 6 km lång ca 3 min.
10. Kamp mot kriminaliteten. Reportage om ett gäng som sålde stulna ädelstenar ca 5 min.
11. Orättvisan mot serberna i Kosovo ca 4 min.
12. Svininfluensan och dess spridning ca 6 min.
13. Framsteg inom den ryska medicinen ca 4 min.
14. Reportage om sinkronisk simning ca 3 min.

Vremya den 5 maj 2009

1. Oroligheterna (Kuppförsök) i Georgien. Rysslands kritiska ställning till Saakoshvili och politisk diskreditering av honom. (Svar på Saakoshvilis uttalanden i de västerländska medierna) ca 10 min.
2. Ryska diplomater anklagas för spionage i Nato. Kritik av NATO:s administration för orättvis behandling ca 5 min.
3. Kommentering av ett rättegång där en polisman döms för att ha dödat två och svårt skadat sju personer ca 5 min.
4. Medvedev träffar representanterna från ”oppositionspartiet” för att diskutera politiska och ekonomiska frågor i landet ca 6 min.
5. Ryska luftstyrkornas förberedelse till den 9 maj (segerdagen) ca 3 min.
6. Revidering av statistisk data om antalet döda sovjetiska soldater i andra världskriget. Reportagen genomsyras med tragiska minnen och krigsveteranernas vittnesmål ca 10 min.
7. Putin och idrottsministern diskuterar möjligheten till att ha VM i fotboll i Ryssland år 2018 ca 5 min.
8. Putin intresserar sig för den ryska motsvarigheten till GPS navigations system som ska börja fungera i år ca 5 min.
9. Massakrerna på bröllopet i Turkiet där 40 personer avrättades ca 3 min.
10. Kritik av språkpolitiken i Ukraina där den rysktalande befolkningen känner sig diskriminerad ca 7 min.
11. Förberedelserna till Eurovision. Komenteras som den största och den mest moderna Eurovision schlagerfestivalen ca 10 min.

Vremya den 6 maj 2009

1. Reportagen om en grov misshandel av ett barn som utfördes av dennes fosterföräldrar ca 10 min.
2. Stor brand i en by i Kostroma ca 7 min.
3. Kritik av Nato krigsföring i Afghanistan på grund av stora antalet civila offer ca 3 min.
4. Ryssland skickar ut två kanadensiska Nato diplomater från Moskva. Detta är ett svar på NATO:s anklagelser mot de ryska diplomaterna ca 5 min.
5. Reportage om de kommande NATO:s militära övningar i Georgien ca 7 min.
6. Medvedev tar emot segrarna i programmerings VM ca 17 min.
7. Medvedev och Putin träffas för att diskutera det socialekonomiska läget i Ryssland ca 3 min.
8. Putin diskuterar flygbranschen med vice premiär minister ca 2 min.
9. Putin följer upp förberedelserna till det Asiatiska ekonomiska forumet som ska äga rum år 2012 ca 4 min.
10. Khabarovskii länet fick en ny guvernör ca 3 min.
11. Kritiken av den ukrainska regeringen och inrikesministern Jurij Lucenko ca 8 min.
12. Reportage till minnet av Generalen Varenikov som utmärkte sig vid den andra världskriget ca 6 min.
13. Reportaget om gudstjänsten till minnet av dem som dog under andra världskriget ca 5min.
14. Ryska kyrkliga eliten berättar om hur bön hjälpte ryska soldater under andra världskriget ca 7 min. (tragiska minnen)

Vremya den 7 maj 2009

1. Generalrepetition av segerdagens parad i Moskva ca 10 min.
2. Medvedev träffar krigsveteraner i Kreml och lovar dem att det ska vara den mest imponerande paraden på det senaste tiden ca 7 min.
3. Minnen om andra världskrigets hjältar. Berättelsen om befälhavaren Kamarov ca 5 min.
4. Minnen om andra världskrigets hjältar. Berättelsen om de tyska soldaternas brutalitet ca 7 min.
5. Medvedev träffar jordbruksministern för att diskutera livsmedels kvalité på den ryska marknaden ca 4 min.
6. Medvedev träffar transportministern för att diskutera kostnaderna kring järnvägstrafiken ca 3min.
7. Putin besöker träningscentrum för framtida idrottschampioner. Och möter CSK idrott klubbens medlemmar ca 10 min.
8. Räddningstjänstens överhuvud rapporterar till Putin om brandsäkerhetslägget i Ryssland ca 3 min.
9. Putin diskuterar med region ministern om den federala finansiella planen till byggandet av sjukhus i regionerna ca 2 min.
10. OMON officerare får hjältes stjärna för sitt hjältedåd ca 7 min.
11. Reportage om casino branden i Ukraina ca 6 min.
12. Maktkampen i Georgien ca 5 min.
13. Guldsmeds rån i Irkutsk ca 3 min.
14. Förberedelserna till Eurovision ca 6 min.

Vremya den 9 maj 2009 (segerdagen)

1. Segerparaden kommenteras med en omfattande reportage om firandet i Moskva och andra Rysslands städer. Reportagen börjar med Medvedevs tal på röda torget ca 14 min.
2. Firandet av segerdagen på ”Poklonaja Gora” i Moskva ca 6 min.
3. Reportagen om kaukasiska soldater som deltog i andra världskriget ca 7 min.
4. Firandet av den 9 maj i länder där den här dagen räknas inte som högtid. Reportage från Tallinn, Tbilisi och Sydney ca 5 min.
5. Vittryssland och segerdagen i Minsk ca 5 min.
6. Kritik av Jurshenkos segerdagens tal ca 2 min.
7. Den enda paraden i Ukraina. Reportage från Vsevastopol ca 4 min.
8. Det hemliga koncentrationslägret i Holland. Där de sovjetiska soldaterna hölls som krigsfångar ca 15 min.
9. Minnen från andra världskriget. De sovjetiska soldaternas brev och dagböcker ca 15 min. Med kändisarnas kommentarer.

(Voskresnoe) Vremya den 10 maj 2009

1. Fortsatt rapportering om segerdagens firande världen om ca 9 min.
2. Repris av reportage där Medvedev får besök av krigs veteraner (den 7 maj) ca 7 min.
3. Repris av reportage där Putin besöker försvarets pensionsministeriet ca 5 min.
4. Vittnesmålet om det stora fosterländska kriget ca 3 min
5. Repris av reportage om segerparaden ca 5 min.
6. Krigsförbrytare (icke sovjetiska) från andra världskriget och Nürnbergs processen ca 15 min.
7. Kommentering av veckans händelser i Georgien ca 10 min.
8. Fragmenten från Putins intervju till Japanska journalister ca 6 min.
9. Svininfluensan ca 14 min.
10. Uppsummering av Eurovision förloppet. Putin besöker och inspekterar förberedelserna ca 15 min.

Källförteckning

Tryckta källor

- Barbara Törnqvist Plewa, The Wheel of Polish Fortune, Lund Univ. press, 1992.
- Eriksson, L. T. & Wiedersheim Paul, Att utreda forska och rapportera, Liber Ekonomi, Malmö, 1997.
- Geoffrey Hosking, Russia and the Russians, Penguin Books 2001.
- Jesper Strömbäck, Makt och medier, Studentlitteratur, 2009.
- Klas-Göran Karlsson, Historia som vapen, Natur och Kultur 1999.
- Kristian Gerner, Symbols of Power, The Esthetics of Political Legitimation in the Soviet Union and Easteen Europé, Almqvist & Wiksell International, 1987.
- R.W. Davies, Soviet history in the Yeltsin era, ST. Martin's press, 1997.
- Robert Service, A history of modern Russia, Harvard University Press, 2005.

Elektroniska Källor

- http://www.1tv.ru
- National Identities Vol. 10, No. 2, Juni 2008
- www.washingtonpost.com
- http://www.aftonbladet.se
- http://www.dn.se
- http://www.su.se
- http://www.russiaprofile.org
- http://www.edinros.ru